

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

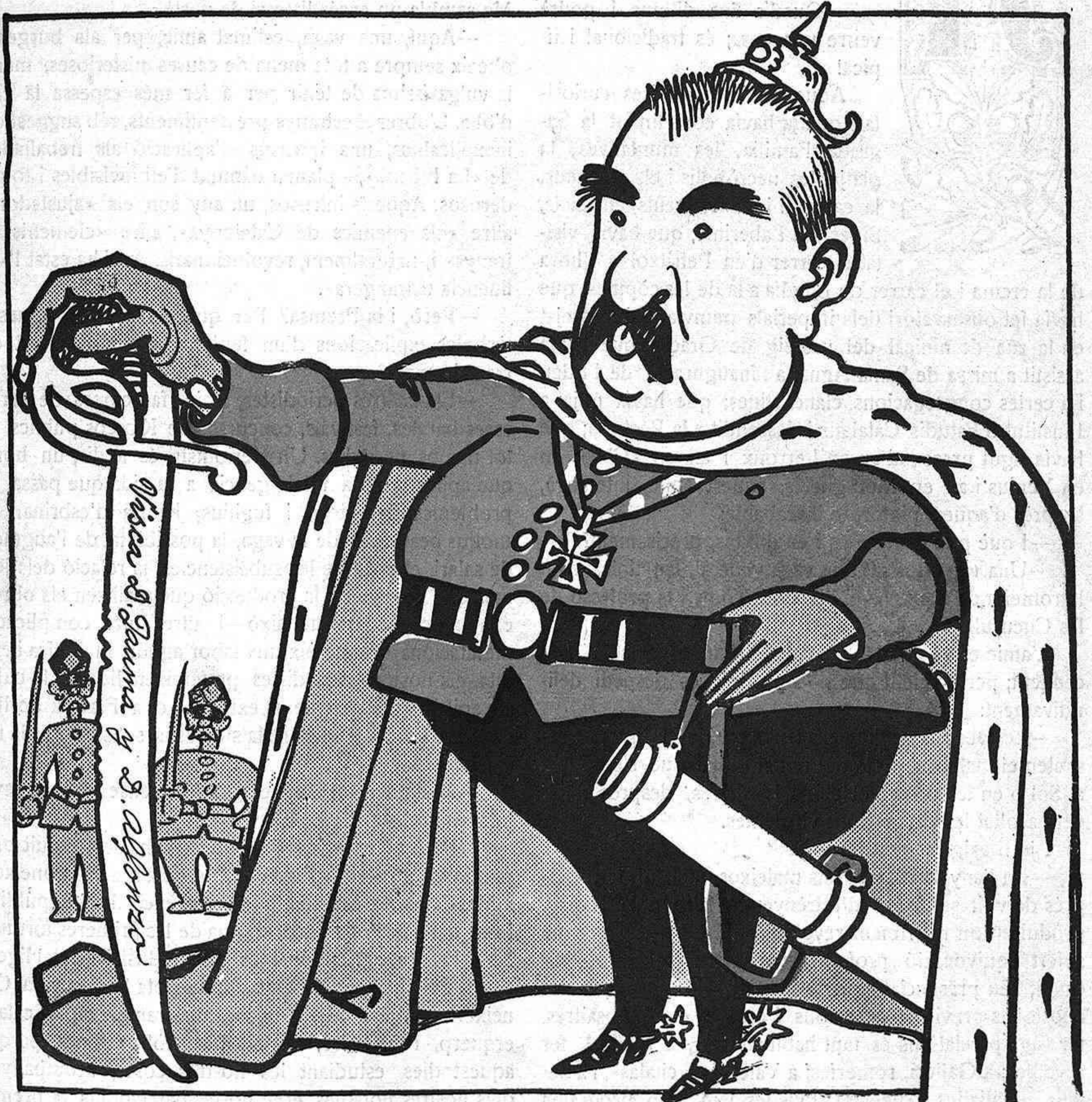
Núm. 1933 ————— Any XXXVIII

BARCELONA 14 DE GENER DE 1916

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims ————— Atrassats: 20

FIGURES DE LA GUERRA MUNICIPAL

El Kaiser Durán i Ventosa

VAGUES

l'anunciar un amic estranger la seva marxa, vaig advertir-li amb discreció de *cicerone*:

—Quedis fins dilluns i podrà veure una cosa; és tradicional i típica!

Aquell amic de vorases curiositats que ja havia contemplat la Sagrada Família, les muntanyes, la platja, les necròpolis i els colisseus, la catedral i els convents enrunats, Sitjes i el Laberinte; que havia visitat el carrer d'en Petritxol a l'hora

de la crema i el carrer de Migdia a la de les còpules; que havia fet observatori dels imperials tramviaris i passejat en la rua dominical del passeig de Gracia; que havia assistit a missa de Santa Agna; a l'inauguració de l'Eden i a certes congregacions clandestines; que havia pujat a l'Institut d'Estudis Catalans i descendit a la Rectoria; que havia sigut presentat an en Lerroux i an en «Chil»; an en Xenius i an en Moraguetes, aquest amic, interrogà, sorprès d'aquest pintoresc inacabable:

—I què puc veure més i en dilluns, precisament?

—Una vaga nostra, una vaga general, tan típica com la romeria de Sant Medí, els Tres Toms i la professó de les Cucurulles.

L'amic es va quedar a l'aguait d'un espectacle transcendent; però, veient que no's produïa, es despedí definitivament:

—Les vostres vagues, no tenen res de típiques. Presenten el mateix aspecte del remat humà que s'ensopeix al Sol o en les contemplacions Lardaires, després d'haver escoltat les peroracions virulentes.

I jo li vaig respondre:

—En l'any 1902, aquests mateixos metalúrgics, després de vuit setmanes d'estrènyer la faixa a l'estómag, produïren un moviment revolucionari. Confesso que he sofert equivocació profetitzant-vos un motí; però, en canvi, heu presenciat aquesta movilització obrera, sense apostolats previs, ni coaccions. I és que, entre nosaltres, fer vaga parcial ens és tant habitual com, a Madrid, fer revetlles; a Galícia, romeries; a Valencia, «chalás», i a Sevilla, novillades i «tientas». Fins les fem amb programa previ. Un míting, una gazetilla, unes declaracions del Governador, una interviú que fa *El Liberal* amb el president del gremi en vaga, unes comissions que visiten

els tallers i unes detencions, la meitat, de gent nova que després serà veterana, i l'altra meitat, d'uns senyors que fa vint anys que van a la presó.

—Realment—observà l'amic—això comença a tenir aspecte de cosa típica.

—Tant ho té, que fins arribaria en l'enumeració dels matisos de les nostres vagues, que, aquestes, per a tot-hom, menys per als obrers, assoleixen sempre un caràcter de misteri social. A vostè, però no als llegidors de L'ESQUELLA, li diria que les vagues generals barcelonines són mæterlinckianes.

—El salari i la jornada, adaptant-se al simbolisme? Me sembla un excés literari de vostè.

—Aquí, una vaga, estimat amic, per als burgesos, obeeix sempre a tota mena de causes misterioses, menys la vulgaríssima de tenir per a fer més espessa la carn d'olla. L'obrer té estranys pressentiments, reb suggestions inexplicables, uns intrusos—l'aplicació als treballadors de «La Intrusa»,—planen damunt d'ell invisibles i totpoderosos. Aquests intrusos, un any són els «ajustadors», altre «els enemics de Catalunya», altre «elements estranys» i, naturalment, revolucionaris. Avui ha estat l'«influència estrangera».

—Però, i la Premsa? Per què no aclareix aquestes tèrboles explicacions d'un fenòmen econòmic tant corrent i senzill?

—Els nostres periodistes, amic, fan curses de toros, cases barates, festivals, concursos de Kioscos públics, de tot menys periòdics. Un periodista, és a dir, un home que aplica la seva intel·ligència a la vida que passa, als problemes perentoris i fugitius, hauria d'esbrinar els motius ocasionals de la vaga, la possibilitat de l'augment de salari, el preu de les subsistències, la relació dels jornals que guanyen y la producció que realitzen els obrers estrangers, i com que això—i altres més complicades meditacions—requereix una labor aguda, metòdica i erudita, els nostres periodistes prefereixen llençar la culpa als apiladors, als elements estranys o a França. En lloc de l'estadística, el misteri, la suggestió substituïnt a la necessitat.

—Realment, tot això, encara que sense trets, ni esvalots, és molt típic.

—Però aquesta vegada, el misteri ha aconseguit proporcions extraordinàries. Vostè, com a francès, coneixerà a Mr. Pams, ex-candidat a la presidència de la República, futur embaixador a Madrid, una de les primeres fortunes de la França, agricultor més que industrial, intel·ligentíssim i viatger per Espanya durant tota la seva vida. Coneixerà també a Mr. Brousse, un gran exemplar català, esquerp, rondinaire, auster, hispanòfil. Doncs, perquè aquest dies, estudiant les nostres coses, acompanyats dels nostres notables, eren hostes barcelonins, la premsa els ha acusat. Idiota? Aquí té *El Correo Catalán* i *La Veü*, que ho insinúa, i *El Día Gráfico*. *La Veü* arriba a més. *La Veü*, afirma que si no se'ns concedeixen les zo-

nes neutrals és perquè s'hi oposa ¿no hi cau?, perquè s'hi oposa ¡Marsella!

—Però això és deliciosament fantàstic.

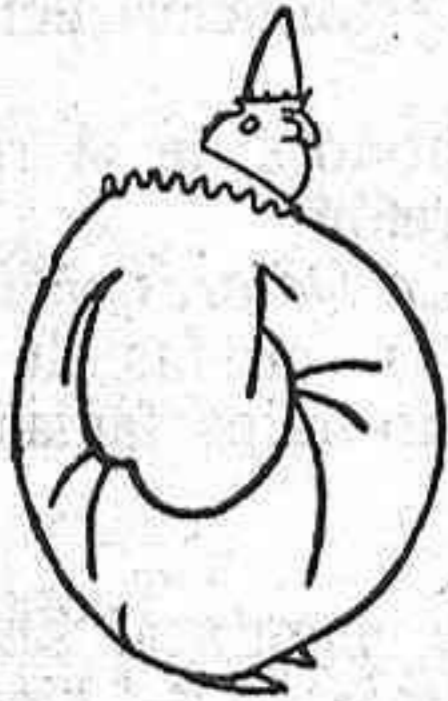
—Tant ho és que *La Dèpeche* faria bé en substituir les seves «Choses d'Espagne», per «Choses de la Catalogne». Hem quedat reduïts a uns Tartarins, obsessionats per «ells» per uns enemics intangibles i invisibles, prenent per «baobabs» les pastenagues. Però lo lamentable són aquests homes que marxen cap a la presó, malgrat la teoria de la intervenció estrangera en la vaga.

—¿Però sinó delinquiren perquè els detenen?

—Per costum, perquè ja tenen cel·la pròpia, perquè els escarcellers els hi són família. Un dia se reuniren a casa d'un d'ells anomenat Miranda, per a tastar una ampolla de mistela. Eren sis o vuit. Al cap de pocs dies, esclatà una vagueta general i la mistela se transformà en complot i la presó posà un epílec al convit. Es la mistela que s'ha pagat més cara.

—Decididament, teniu rahó. A Barcelona, una vaga general és cosa tan típica i pintoresca, com la professó de Corpus o els tortells del Forn de Sant Jaume.

PARADOX

Del Jardí dels humoristes

EL TRUC DE L'ANTIQUARI

Vareig topar-la al carrer de Ferràn. Una xicota deliciosa; fina, gràcil i espiritual, però al mateix temps esplèndida i picaresca.

Intrigat, vareig seguir-la.

Portava la faldilleta curta amb una desinvoltura exquisida; una faldilleta tan atrevidament curta que l'esguard del vianant no gosava enlairar-se massa per por de veure-li fins al fons de l'ànima. Unes esculturals pan torrilles, meravellosament dibuixades, empresonades per unes flamants botes altes botonades als costats.

La fulana m'anava interessant.

Tot sovint s'aturava davant dels aparadors de les joieries. Jo m'hi apropava dissimuladament, i l'inspeccionava de la vora. Uns ulls grans i hermosos, una boca sensual que somreia constantment, unes mans finíssimes que apretaven nerviosament el *manguito*, un sotabarba a punt de carmet-lo, un clatell rosat que deia menge'm...

Revestint-me d'audàcia, jo que m'hi acosto encara més i li dic:—Reina, i que ets guapa!—Ella, per tota contesta es fica en un carreró dels que donen al Call. Jo, es clar, al darrera. El seu silenci, l'hora nocturna i el lloc me donaven coratge, i vaig preguntar-li si em permetia que l'acompanyés. La sirena no feu sinó mirar-me luxuriosament i dedicar-me un somris pietós.

I vinga voltar carrerons.

Cada vegada més entusiasmat i més decidit, jo que m'atreveixo a agafar-la pel braç. Aleshores ella s'esquitlla bruscamment girant-se de cara a mi, i, amb el ditet a la

DESPRÉS DE LA MOBILITZACIÓ LERROUXISTA

L'Emiliano.—Home, per això no valia la pena de excomunicar-me.

boca com imposant-me silenci, torna a llençar-me un altre esguard plè d'esperances.

Com m'intrigava aquella dòna!

Per fi, s'interna en un carreró rònec i estret de per allà als voltants de la Catedral. Jo al darrera. Apreta més el pas... Jo també l'apreto... I veig que entra en una botigueta fosca... Paso, i de cua d'ull veig que no més hi han mobles... Una botiga d'aquelles misterioses en les quals sembla que no s'hi vengui res. «Deu ésser a casa seva» penso, i cap a dins falta gent.

—Què volia?—em diu un senyor vell, calvo, amb cara d'usurer i que portava ulleres.

—Oh... res... Desitjava parlar amb aquesta senyora que acaba d'entrar.

—Dispensi, aquesta és la meva; però aquí en té unes altres en miniatura, del segle XVII, que pot-ser li agradaran.

I em va fer quedar, per deu duros, un vell retrat de dòna que no en valia ni tres.

L'única cosa que m'aconsola és que ara he sapigut que aqueix truc de l'anticuari fa tres o quatre víctimes cada dia.

G. DERYS

—Així digui que és el Rei?...

—Ara l'has endevinada!...

I al veure la sorpresa i la confusió del pobre sorge que, tenint el pa a les mans, no sabia com fer-ho per presentar les armes, el rei va dir-li amb amable naturalitat:

—No t'amoinis, home... Tu presente'm el fusell i jo, mentrestant, l'aguantaré la llesca.

XARAU

No per dir-li allò tant vulgar: «per vostè no passen els anys», però sí per constatar un fet únic en els anys del *bel canto*, no's pot menys de quedar sorprès davant la fresquíssima veu que encara té en Battistini. Dissabte va debutar amb *Maria di Rohan*; els vells liceistes discutien si hi havia o no diferencia de quan va cantar aquesta mateixa obra, al debutar per primera vegada a Barcelona. Això vol dir que la diferencia, en cas de ésser-hi, és tant poca, que no val la pena de posar-la de relleu.

I éssent la veu la mateixa, de lo demés no cal parlar-ne; en Battistini cantant, és mestre entre els mestres, escola, dicció, gran actor, en fi, tot veritablement prodigiós.

Els seus acompanyants dolentets i al seu costat més dolents semblaven, però pel gran *divo* pot anar-se a sentir *Maria di Rohan*.

Dimarts va donar-se en honor al mestre Bretón una representació extraordinària de *La Dolores*. Va ésser un desbordament d'entusiasme. El vell mestre pensàvem se'ns moria allí mateix d'alegria.

La cèlebre *jota* obtingué els honors de la repetició, éssent dirigida allavors pel propi Bretón.

Al acabar la representació de *La Dolores*, va tornar a agafar la batuta, tocant-se i ballant-se la sardana de Garin, per unes pàgines catalanes vestides amb trajos fantasia (!) renovant-se les ovacions fins a l'infinit.

Una bonica vetllada per a tots.

La temporada continua per ara magnífica. En Mestres se està calçant el tercer entorxat d'empresari del Liceo.

Arribem ja una mica tard per a parlar de *El Reino de Dios*, la aplaudida obra d'en Martínez Sierra. Elegia profunda i ben intencionada i plena de pietat. *El Reino de Dios* es tota una orientació literària que l'autor inicia valentment. La realitat puja al escenari per a dir la seva lliçó dolorosa, i el poeta ne treu, per a la multitud, el sentit generós i humà.

La manca d'actualitat que avui té aquest assumpte (del que pot-ser parlaré més llargament en altre lloc un altre dia) i l'excés de *material* de que parlar són causes de que no m'extengui més parlant d'aquesta obra que obtingué un gran èxit i que és, indispensablement, una de les millors de són autor.

La poesia de *El Reino de Dios* és de la que arriba a l'ànima i deixa petjada fonda. En Martínez Sierra ha dat profunditat a l'emoció i escaienta i saborosa aparença a la veritat del dolor.

Amb aqueixa mateixa obra celebrà són benefici la gentil Caterina Bàrcena. El d'en Borrás tingué lloc amb la *Maria-Rosa* d'en Guimerà que, en català i representada per el *tresillo* dels Enrics (Borrás, Giménez i Guitart) i altres actors catalans, ens feu pensar un moment en que no estàn impossible com això la resurrecció triomfant del teatre català. ¡Si en Borrás volia, pot-ser se faria alguna cosa!

Acomiatada amb l'èxit i entusiasme que's mereixia la companyia Borrás-Bàrcena, donà al teatre de «Novedades» una serie de tres funcions el gran actor francès Lucien Guitry.

DELS REIS DEMÒCRATES

Com a recurs extraordinari, el Glosador encara creu en l'eficàcia saludable de les anècdotes de reis i de vassalls. Per això avui transcriu aquesta que acaben de contar-li i s'hi aferra com a una àncora de salvació.

Diu així l'anècdota:

L'avi del gloriós Albert I, sobirà dels belgues, en l'esperit senzill i les costums democràtiques se semblava molt al seu nét. Era un rei dels de la màniga-ampla, i la seva cort i els seus súbdits el tenien més per un bon pare que per una encatronada autoritat.

Un dia, passejant pels defores de Brusel·les, sol i vestit de paisà,—lo que acostumava a fer sovint—va veure davant d'un quartel un centinella que s'estava menjant amb gran afició una grossa llesca de pa amorosida amb mantega i sucre.

La figura altament simpàtica i plena d'ingenuïtat del soldat va cridar l'atenció del monarca, el qual s'hi apropà paternalment amb l'intent de interpel·lar-lo:

—Sembla que hi ha gana?—digué el rei.

—Deu n'hi dó!—respongué l'altre somrient i sense parar de fer anar les barres.

—Com te dius?

—Joan Velin, per servir-lo.

—De on ets?

—De Dinant.

—Bé, home, bé... Gran país, el teu poble!

Aleshores el soldat, intrigat per la seva banda, preguntà:

—I vostè... ¿qui és vostè?... deu ésser un capità, oi?

—No;... més que capità, sóc

—Coronel?

—Molt més.

—General?

—Molt més, encara.

EL RUS S'HI TORNA

«No's pot dir ós domat, que no sigui ben lligat.»

Aquesta *tournee* ha tornat a fer reviure l'eterna qüestió dels qui no saben fer-se càrrec: la qüestió de si són els actors italians superiors als francesos o *vice-versa*. No té raó d'ésser la discussió: són dos *maneres* distintes. La *manera francesa* arriba a són màxim grau de perfecció i d'acienciament amb la naturalitat sobria i digna i plena de noblesa d'en Lucien Guitry. I, no obstant, en Guitry és, malgrat la *manera*, distint a tots els actors francesos que coneixem. Es, perque per sobre de l'imitació de la veritat hi posa la seva propia veritat i en l'artifici de la creació no és l'*assaig*—la *répétition*, per a dir-ho a la faisò francesa—lo que pesa damunt sa tasca sinó la veritat. Aquesta veritat no l'ha trobada en Guitry al Conservatori sinó a la vida mateixa, i aquest es són secret.

Altrament té la dignitat noble i viva, de la sobrietat i la honradesa que aqueixa virtut suposa. Mai son art cerca l'aplaudiment ni mai, damunt les taules, s'abandonarà a la fàcil temptació dels *efectes*. Exemple: les darreres escenes de *La Griffe* viscudes tan sabiament, tan noblement, tan en harmonia amb lo que ha escrit l'autor, —aquell Bernstein de les violencies insospitades—i amb lo que significa i és esperitualmente l'obra, que àdhuc crítics professionals i actors de valua s'en desencantare'n una mica sospitant que pot-ser s'iniciava en el gran actor una decadencia de facultats, precisament en un instant en que la artística i serena i noble i sobria contenció de facultats era el més gran acert del comediant francès.

En les quatre obres que aquest ha representat, *La Griffe*, *Samson*, *L'abbé Constantin* i *L'Emigré*, ha donat proves d'aquesta meravellosa sobrietat artística, plena de una natural dignitat. Es en Guitry un bell exemple de com deu practicar-se i sobrepassar-se el dur aprenentatge repetit i insistent. Son art demostra amb claretat com deu l'actor estudiar posant després, damunt els resultats de son estudi, la personalitat. Ell fa també plena de eficacia la frase del nostre Borrás: «Qui no tingui naturalitat no pot pujar a l'escena».

De les obres representades eren noves per a Barcelona *Samson* i *L'Emigré*.

Samson, és una de les més característiques d'en Bernstein, plena de totes les qualitats i de tots els defectes del inquietant escriptor. No li manca interès i son secret radica en

una forta vibració moderna, meravellosament concebuda i resolta. *L'Emigré*, d'en Paul Bourget és, com tantes altres obres d'aquest prolífic autor una nova batalla per a la justícia social. Com sempre—i perdonin els que no pensin com jo—em desplaui més que la lletra, la tonada, per a dir-ho tot lo més gràficament possible.

No m'atreviria a dir resoltament que'n Guitry ha tingut un gran èxit. L'abono—aquesta força amorfa, però definitiva, que es l'opinió teatral—no'n sortí massa content i la crítica, amb les naturals excepcions honroses, més nombroses, afortunadament, de lo que sembla, no's convencé del tot. No obstant o pot-ser per això mateix en Guitry és un artista meravellos mereixedor dels més purs i més entusiastes aplaudiments. No recita papers, *viu* personatges, que val tant com crearlos.

Els demés artistes que acompanyaven an en Guitry eren també representants característics de l'escola francesa, però encara hi eren. Deu remarcar-se com un triomf séu la representació de *Samson*. De la presentació escènica, val més no parlar-ne.

No s'han acabat les novetats del «Novedades». Ni porten, afortunadament, eamí d'acabar-se, mentres el tingui en mans, empresa de tanta activitat i bon gust com la dels Marsans i argués. Ha debutat la companyia *Caramba* de la que un altre dia serà ocasió de parlar-ne més llargament.

No'ls hi faig cap descobriment dien que'n Santiago Rusiñol—treguin-se'l berret!—es un home d'ingeni i de geni (en el bon sentit de la paraula) i que té no solament la gracia per arrobes sinó la bona literatura pel mànec. Cosa que'n Rusiñol intenta i du a terme, cosa que serà per lo menys interessant sinó és, com quasi sempre, un gran acert i un gran èxit, com jo li desitjo per a totes ses obres. Amen.

A homes de la talla d'en Rusiñol els hi passa sovint que, àdhuc, aqueixes coses que ells acompleixen un xic per a divertir als demés i moltíssim per a divertir-se ells, tenen una eficacia i una trascendencia que ells mateixos, en son bon humor i *bona resignació*, no havien sospitat tan sols.

Això ha succeït amb *El pobre viudo*, la darrera obra d'en Rusiñol,

DEL GRACIOS PASSEIG DE GRACIA

—Quan seràs gran com jo també en tindràs de novio, dona.
—I també serà artiller?

estrenada per la companyia de la Elena Jordi. Obra imaginada i escrita, pot-ser, en un moment en que algun dolor físic volia atuir l'ànima, plena de humor, de l'autor, aquest hi ha rigut bonament, pensant en les grasses i bones rialles que faria el públic. I per a que'l públic hi rigués bonament i grassa, la dugué a les taules del «Español», amb plena consciència de que, com és natural, per fortuna, no era d'aquell *vert* tan pujat de tò a que estaven acostumats en aquell teatre. La qüestió, per a en Rusiñol era fer riure i passar tots, especialment ell, l'estona. Però la qüestió ha sigut aquesta..... però afegint-hi algunes coses, que ara procurarem d'esbrinar i posar en clar.

El pobre viudo, com no podia menys de succeir, feu riure molt. Tota la gracia enorme que'n Rusiñol hi ha vessat ha sigut recullida i àdhuc agrada pel públic, complascut. Però ha succeit una cosa que és prou clara per sí mateixa per a que la deixem passar per alt. En el teatre de la Jordi, on se fa una mena de vodevil tota especial i de la que parlarem la setmana entrant, *El pobre viudo*, la primera nit causà una mica d'estranya; allí no hi havia cap escena verda al natural, ni mots grollers, ni gestos sicalíptics, ni baconades (les coses pel seu nom) vaja, era *poc vert* per a els habituals als qui ¿per qué no dir-ho? no acabà l'obra de *fê-ls'hi el pes*. Semblava, doncs, un èxit dubtós. Sí, sí, dubtós, m'has dit? Fillets de Déu! l'endemà i cada dia no'n volgueu més d'èxit! La gent s'hi ha anat fent i mercés a la molta gracia, al molt enginy, a la molta habilitat de que està rublerta l'obra, la gent trova que aquesta és una mena de vodevil que li plau moltíssim.

I ja som on volfem. Vetaquí que'n Rusiñol s'empesca una obra, per a passar l'estona, sense pretensions, sense altre idea que la de fer riure i la de riure ell mateix i ¡paf! transcendencia tenim i quasi quasi renovació d'un genre i orientació d'un públic i... per a dir-ho d'una vegada: una llança trencada a favor del teatre i de la literatura catalana. Ja'ls hi deia. ¡Aquests humoristes gasten unes bromes! Un no s'en pot refiar mai del tot.

Lo esencial es que, si darrera d'en Rusiñol, sortissin altres autors amb enginy i talent que continuessin sa tasca iniciada amb *El pobre viudo*, pot-ser s'arribaria a la consolidació definitiva d'un nou genre en el teatre català. Anem a dir, que si ell s'ho proposa, es capaç d'assolir-la ell tot sol.

Ja sé que és molt fàcil que si en Rusiñol llegeix això s'en rigui de bona gana, dient: No sé pas què hi veu. Però, nosaltres, Tiago, som aquí per a exercir *la gran vigilancia* i hem de dir les coses tal com son.

Que'ls llegidors vagin a veure *El pobre viudo* i a més de riure i trobar excelent la obra que és divertidíssima ens donaran la raó en tot lo demés.

Al parlar de l'interpretació cal esmersar els millors elogis i més definitius an en Galcerán, que en el protagonista feu una de ses més encertades creacions, justíssima i digna de tots els aplaudiments. Molt bé la Jordi i la Casanovas i en Tormo i discrets tots els demés.

Cal ara sols remarcar, per a acabar (ja és hora!) l'èxit de *La corte de los milagros* al «Imperi» que'ns plau moltíssim per recaure en un company de premsa (a qui no tenim el gust de conèixer, que consti) i el d'en Ramón Tor representant el *Mar i cel* al Centre de Dependents la nit de la Diada de la Llengua Catalana.

Dissabte a la nit, en «Eldorado», foren ensajades unes dances egípcies i àrabs, per la notable artista *La Perla Negra*.

La dançatriu és una negreta molt lleugera i molt simpàtica que evoluciona amb art i posa amb elegancia. El seu treball és personalíssim, i, quan faci el seu debut definitiu, creiem que anirà a admirar-la tot Barcelona.

La presentació i el vestuari són, també, esplèndits de debò.

Vaja, que *La Perla Negra* serà una gran atracció per a qualsevol espectacle de *variétés*.

FARFARELLO

HOMES PREVISORS

—On va, senyor regidó?
—On vols que vagi, Nestori!
M'en vaig cap al Consistori
¿que no ho sabs que hi ha sessió?

NOTES D'ART

(De Nadal a Reis)

A cà n Parés exposaren en Baixeres i en Galwey tres telés cada hu. De les d'en Baixeres una és molt magreta—la de les onades i gavines,—les altres dos ens tornen als bons temps de don Dionís. Les d'en Galwey s'aguanten com sempre; és un pintor el senyor Galwey que'ns fa rabia perquè sempre està bé, però ni molt bé ni menys bé. Veient-lo an ell ja se li nota que és equilibrat.

A les galeries Dalmau exposaren don Lluís Jou i el pintor holandès Van Dongen.

En Jou ens oferí 62 obres entre gravats sobre fusta i aigua-forts. I com ha progressat aquest minyó! «La dona adúltera», «Salomé», les il·lustracions per a el llibre «Les Opinions de l'Abbé Jérôme Coignard», «Judith i Holofernes», etc., són veritables meravelles de traça i de bon gust; d'entre els aigua-forts, tots ells executats amb un coneixement perfecte de l'ofici i gran delicadesa, recordarem «Exode», «Bèlgica 1914», «Les balladores», i les recordaríem totes perquè totes elles són un encant.

Felicitem sincerament a en Jou.

Nosaltres hem tingut una gran alegria de veure exposades entre nosaltres unes quantes obres de Van Dongen. Ens

deia ell que's tractava d'una targeta de visita, però és una targeta en la que pot admirar-se i veure's molt.

L'obra capdal, que pot-ser és aquella dançarina oriental una miqueta massa academia, està construïda amb una ferresa extraordinària, sobre tot el ventre i pit, els verds amb que daura les carns no poden ésser millor aplicats, i les transparencies del vel en la part alta són perfectes. El retrat aquell d'una senyora amb una brusa groga i un berretet blanc, pot-ser és lo que pictòricament ens plau més; en aquesta tela Van Dongen pinta decidit, atrevit, fent harmonies amb colors simples i crúus, i arribant a un resultat superb. Però si aquesta és la més forta, la més encisadora és «Vacances»; ah! quin encant té aquella dona tombada sobre aquell prat tan suau... i aquell nuvolet? I tot tan simple!

Són molt interessants, aixís mateix, les demés teles.

A les galeries Laietanes, la raó social Aragay i Quer exposà llurs ceràmiques. Un hi ha posat tot el seu art de decorador i l'altre tot el seu saber de ceramista, i aixís resulten un seguit d'obres delicioses, especialment les blaves i les rajoles aquelles en groc. Lo de reflexes encara no ha sortit prou bé, però ja hi sortirà, perquè —no sabem com és en Quer— l'Aragay és molt capaç d'obrir una paret a cops de cap; és toçut, toçut... quan ell fica la banya en un forat.

Molt bé, els últims seràn els primers; felicitem ara an en Gargallo amb tot i que'ns té rabia.

En Pau Gargallo, l'escultor conegut, apreciat i consagrat a Barcelona, marxà a París, i d'allí ens ha tornat convertit en inventor d'unes testes fetes amb ferro altament decoratives, i perfeccionat de tal manera en l'art que ja li sabíem de cize llador, que les joies d'ell, fetes d'humil metall i pobres pedres, són més precioses que les d'or i diamants. I ho són més perquè en elles s'hi veu l'amorosa mà, l'enamorada mà del artista que les ha creades.

Estem segurs de que l'exposició Gargallo a l'argenteria Valentí haurà sigut un veritable èxit i ens en alegrem, encara que'ns tingui rabia.

Després de les imperioses vacances de Nadal i Cap d'Any, tornem a reprendre la nostra obligatoria, a la par que ingrata, tasca de parlar dels fets deportius que's succeeixen en la nostra dolça Barcelona.

De moment, la cosa està un xic ensopida. Deixin-se vostès del gall i dels turrons! Més d'un *sportman* ha sofert indigestions.

Però, abans de tirar endavant, i encara que sigui una mica tard, cal parlar de la visita que'ns feren els de l'*Atlético* de Bilbao.

Els lleons del nord, al contendir amb el nostre *F. C. Barcelona*, estigueren fets uns moltons, sobre tot en el partit de Cap d'Any, que perderen per 4 a 2, no sense haver fet esforços sobre-humans per a calçar-se la victoria.

En el segon partit, de moltons passaren a ésser un xic més ferotges, encar que en llenguatge foot-ballístic s'en digui joc dur, i en una puntada de peu d'en Belauste al pobre Alcántara, aquest tingué que ésser retirat, desfent-se bon xic el joc de la línia d'atac barcelonina, però acabant, per això, el partit amb la victoria dels nostres per 1 a 0.

Parlant seriament, hem de dir que l'equip bilbaí ens feu molt efecte. Es un equip fort i potent, amb magnífic joc de combinació... però abusa de les càrregues i demés recursos de mala l'ei, cosa que'ls fa quelcom antipàtics.

Això no obstant, ens agradà molt en Belauste, en Zubizarreta, l'Iceta, l'Hurtado i l'Ibarreche, porter, que, quan no li entren goals, és l'home més amable del món. En Pichichi, no'l vegérem enlloc.

Dels nostres, cal remarcar a l'Alcántara, com sempre oportuníssim; an en Mallorquí, que tingué molt *mala pata* al *shootar*, i an en Massana petit, que quan té ganes de treballar fa molt bona feina. Ademés, en Viñals, Bau, Torralba i Brú, estigueren bé com sempre.

I ara anem a lo actual. El diumenge passat jugaren l'*Espanya* i el *Sabadell* a benefici de l'Escola Mossèn Cinto.

Hi havia interès perquè els de Sabadell i els espanyistes són els dos Clubs que es disputen el segon lloc a Catalunya i per aquesta circumstancia, ens estranyà que no anés més gent a veure'ls.

El partit fou bastant interessant amb les seves miquetes d'emocions a ratos, però en conjunt no ens arribà a fer el pès. Els sabadellencs combinant molt bé i jugant com uns homes, sobre tot en Monistrol que és el millor de tots. Després en Cavedo mereix també menció apart. En cambi els germans Morales estigueren molt apàtics. En Segarra treballador però poc afortunat.

Del *Espanya* com sempre en Casellas, que és l'ànima del equip, aguantà tot el pès del partit fent de mig, de defensa i fins de davanter devegades; és un tremendo en Casellas, el dia que falti ell: adeu *Espanya*!

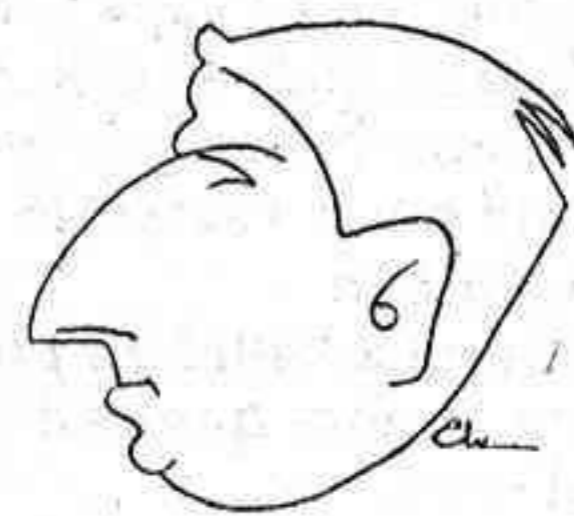
Ademés en aquest partit se'ns revelà un nou jugador: en Bolet que és un shootador de punta. Dos goals se feren en tota la tarda, i tots dos els feu ell. Lo dit, se mereix l'alternativa.

Després d'aquesta llista de noms elogiats, pleguem la crònica d'avui car això semblaria una ressenya de teatre de aficionats, i veiem que no estem de vena.

Ah! Abans de tancar. El *Dragonera* iat del Marítim que no pot dragar als del C. de Mar, deixà diumenge l'*Horitzó* quasibé al ídem i al *Fitona* enfitorat endarrera.

Vaia, vaia, amb el *Dragonera*! Quina ullera!

HIP

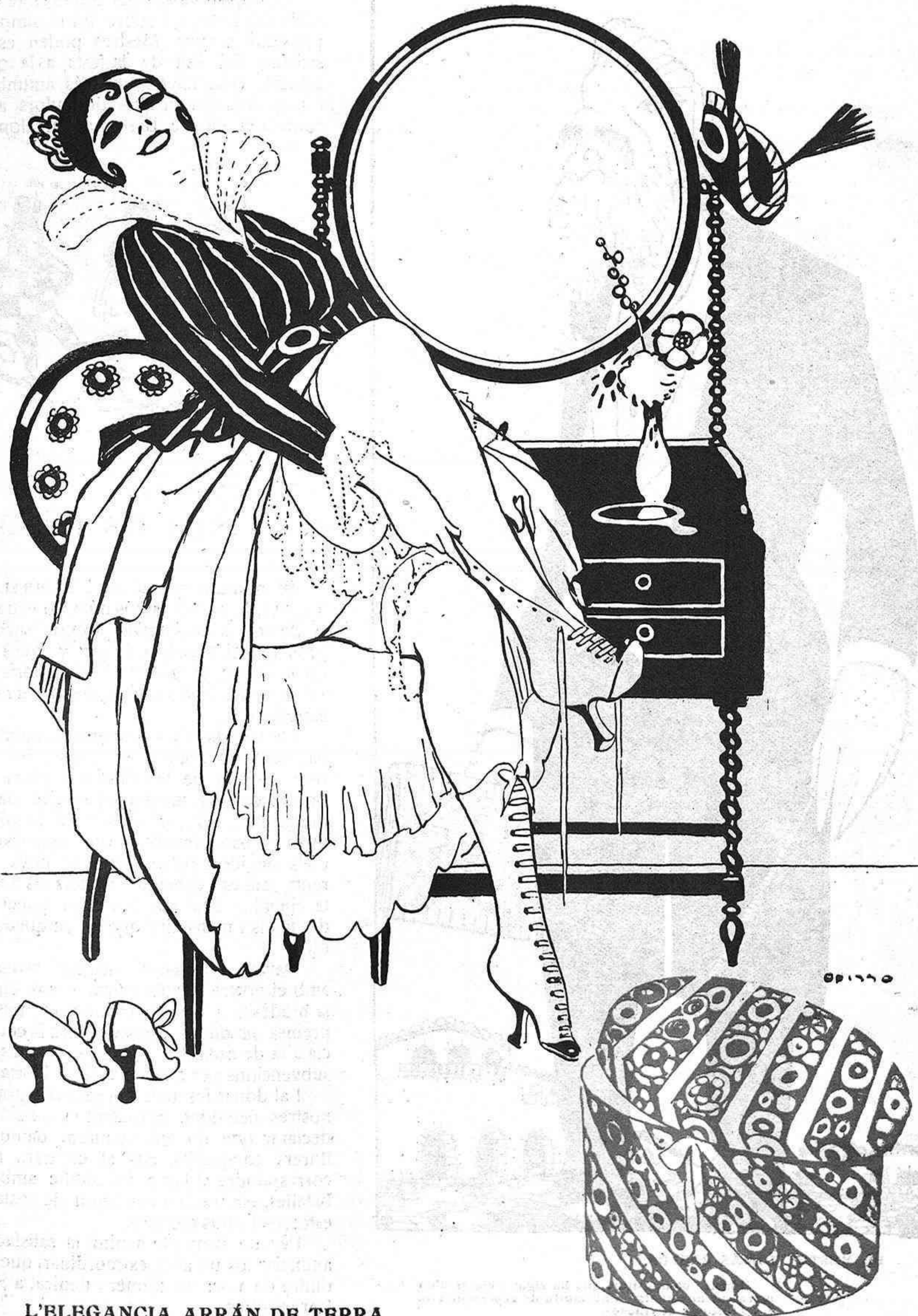

Homenatge al mestre Bretón

Amb motiu de les representacions de l'opera *La Dolores* al «Liceo», i aprofitant la circumstancia de trobar-se el seu il·lustre autor a Barcelona, se celebrà dilluns passat un banquet d'homenatge en el «Mundial Palace».

Aprop de trescents comensals assistíren a l'acte, que resultà una entusiasta manifestació de simpatia al popular mestre Tomás Bretón. Trescents comensals, i tot gent de nomenada: artistes, escriptors, autors dramàtics, representacions de quasi totes les institucions de cultura i les entitats artístiques, del Conservatori, de l'Orfeó Català, de l'Associació Musical, del Círcol del Liceu, de l'Academia Granados, etc.

Brindaren, cadascú amb la seva elocuencia, els senyors Simó, Mestres, Padovani, Battistini, Viñas, Borrás de Palau, Subirá, Joaniquet, Urrecha, i el festejat autor de *La Verbena de la Paloma*. Més que discurs de final de l'àpet, la peroració del eminent Bretón fou una conferen-

L'ELEGANCIA ARRÁN DE TERRA

—Aquests sabaters no ho entenen. Junt amb les botes altes haurien de vendre'ns un *negrito* que'ns les cordés.

EL MESTRE TOMÁS BRETÓN

Il·lustre compositor, que ha sigut objecte d'un merescut homenatge amb motiu de representar-se *La Dolores* al «Lico».

cia o lliçó, amb la qual demostrà als companys de taula la seva vastíssima il·lustració musical. Fou aplaudidíssim.

Els organitzadors del homenatge al venerable compositor, i sobre tot el simpàtic empresari senyor Mestres poden estar ben satisfets del èxit de la festa, a la qual s'hi associà, com havem dit més amunt, la flor i nata dels nombrosos admiradors amb que compta el mestre Bretón a Barcelona.

Som els reis!

El número passat de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, aquell famós número extraordinari dedicat a *La Rambla*, fou un succés tant gros, que si el senyor López volgués confessar la veritat, faria com en *Chil* i diria que és «de aquells èxits que sorprenden a la misma empresa».

De sortida, a les primeres hores del matí, va semblar com si el públic, les masses, desconfiessin de la qualitat del gènere que li brindàvem. Es mostraven *reacios* davant la meravella... però, nois, cap allà al mig-dia!... quan els barcelonins s'hi van començar a fixar i els llegidors feren córrer la nova als parents, amics i coneguts per tots els àmbits de la ciutat!... allò era despatxar paper, i vendre mans i mans, fins que no va quedar ni un dit.

Davant l'hermosa victòria aconseguida amb el nostre «extraordinari» ens envainem la modestia i ens proclamem els reis de la premsa *no diària*, que aviat farà la competència a la de cada dia, encara que no disfruti de subvencions per a fer-se cases a Horta.

I al donar les més expressives gràcies als nostres llegidors, aprofitem la ocasió per a declarar que no ens ageurem damunt dels llores conquerits, ans al contrari, pensem correspondre al favor del públic amb noves batalles, encara que ens hagin de costar nous esforços i nous sacrificis.

Per de prompte tenim la satisfacció de anunciar-los un altre extraordinari que sortirà dintre de poc: un número dedicat a S. M. el Carnestoltes.

Ja ho saben, doncs: nosaltres comencem a fer punta al llàpic i a trempar la ploma; vostès comencin a fer guardiola.

ESQUELIOTS

El mot no fa pas la cosa.
Sembla que'l senyor Suárez Inclán no està conforme amb que de les gestions per a propagar la vaga començada ne diguin, els obrers, «invitación al paro».
Això, segons ell, són maquiavelismes inventats per a defugir la responsabilitat de les coaccions.
I el nostre Sancho té raó: «invitación al paro» resulta una crudel ironía.
Més encertat fóra que'n diguessin «invitación al vals», ja que lo que fan les vagues catalanes és fer ballar als governadors.

En les notes informatives sobre el curs de la vaga i les mides previsoras de les autoritats, llegim:
«El teniente coronel de Seguridad señor Obeso tuvo su puesto en la Plaza de Cataluña.»
Tractan-se d'un senyor *Obeso*, era la plaça més indicada.

En previsió de lo que pugui ocórrer, ha pujat una important secció de artillería al castell de Montjuic.
Així ja podem estar tranquils.

Els veïns de Sant Gervasi demanen que'ls tramvies que passen per dita barriada vagin a més velocitat de la que fins ara porten.
Vaia uns senyors més bromistes!
Que's comprin un automòbil, que així podran esclafar criatures impunement.

D'ensà que s'ha iniciat la vaga de la fam—que aixís nomenen els nostres obrers a l'actual protesta contra l'encariment de les subsistències—pot dir-se que no passa una hora sense que el Governador civil, el Capità general i el President de la Audiencia celebrin alguna conferencia.
Resultat d'aqueixos *conclíbulos* ha sigut la declaració solemne, feta per les nostres autoritats, de que «la pau està assegurada».
La pau assegurada?
Quan el Kaiser se'n enteri, mostrarà un dèbil somriure als llavis. Un somriure mig de tristesa mig de ironía.

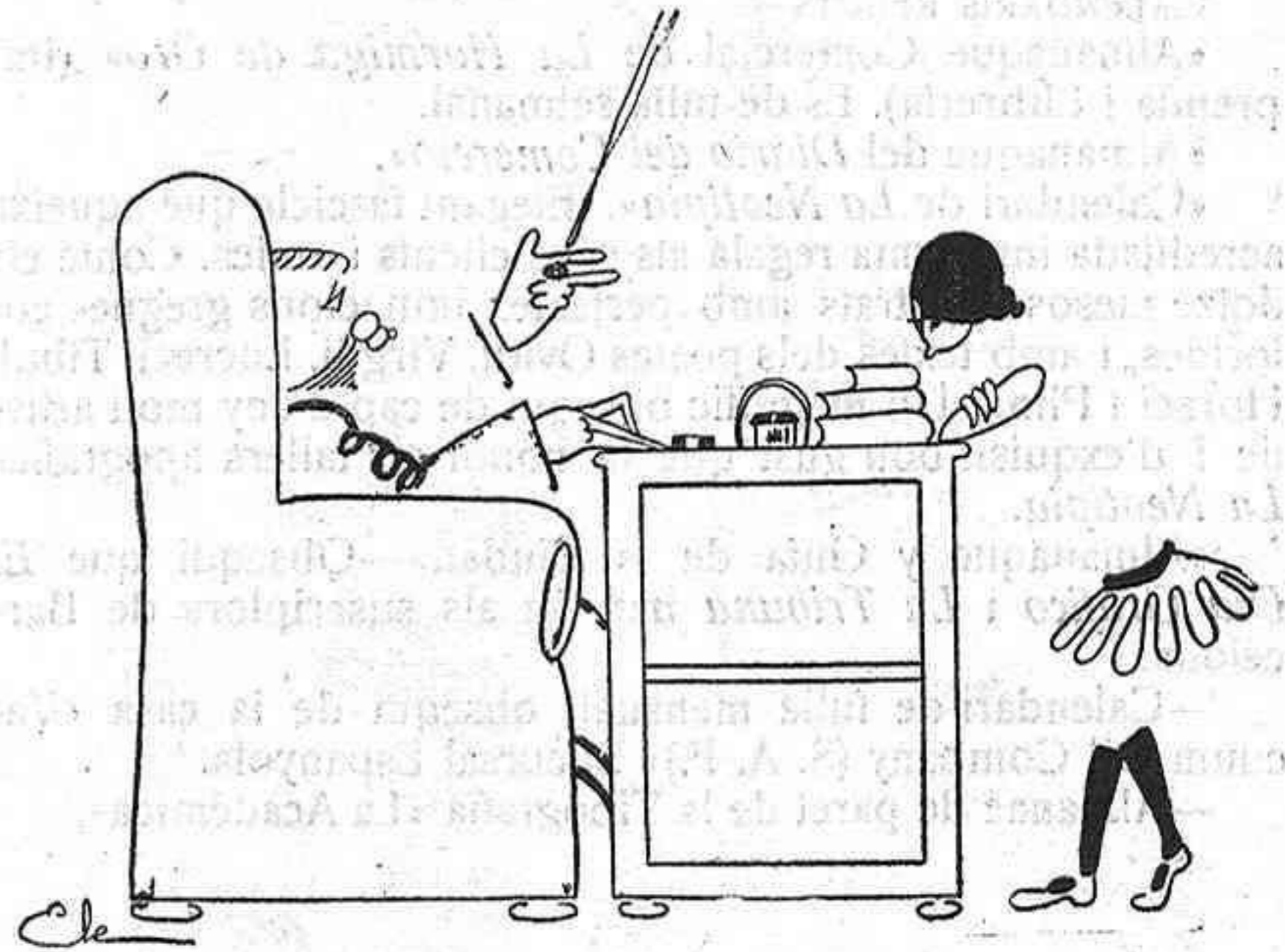
En una comunicació enviada al Governador civil de Barcelona, l'Alcalde de Madrid fa sapiguer als nostres treballadors que a la Vila de l'Os no hi ha feina per als obrers forasters.

No'ns estranya la noticia; ja sabiem que allí la gent se mor de gana al mig del carrer.
Entesos, doncs.

Entesos però això no priva que, de Madrid, contínuin enviant-nos morts de fam a menjar-se el nostre pa de cada dia

La Comissió Pro-Carnestoltes; continúa activament la preparació d'un gran programa per a que la rua d'enguany resulti esplèndida i lluida.

Sembla -el sentit comú fa suposar-ho- que davant del

EL BURGÉS IRONISTA

—Per què treballes tant aquests dies, papà?
—En alguna cosa m'haig de distingir dels treballadors!

NEGRES PERSPECTIVES

—Però que vols dir que teniu intenció de fer alguna cosa?
—Ja veuràs, noi,... qui no té pa moltes s'en pensa.

paorós conflicte obrer que'ns amenaça, Barcelona hauria de suspendre tota mena de festes.

Però els organitzadors de la gatzara carnavalesca i els seus col·laboradors del Ajuntament no ho entenen així.

A manera de desafiament tindrem, doncs, la rua dels tips i dels satisfets davant de la tràgica rua dels obrers que treballant se moren de gana.

CALENDARIS REBUTS

«Almanaque Comercial de *La Hormiga de Oro*» (Impremta i Llibreria). Es de fulla setmanal.

«Almanaque del *Diario del Comercio*».

«Calendari de *La Neotipia*». Elegant fascicle que aqueixa acreditada impremta regala als seus clients i amics. Conté els dotze mesos il·lustrats amb perfectes imitacions gregues colorides, i amb textos dels poetes Ovidi, Virgili, Lucreci, Tíbul, Horaci i Plini. Un magnífic obsequi de cap d'any molt artístic i d'exquisit bon gust que fa honor als tallers tipogràfics *La Neotipia*.

«Almanaque y Guía de la Ciudad»—Obsequi que *El Dia Grafico* i *La Tribuna* han fet als subscriptors de Barcelona.

—Calendari de fulla mensual, obsequi de la casa «Vacuum Oil Company (S. A. F.)» Sucursal Espanyola.

—Almanac de paret de la Tipografia «La Académica».

—De la Casa Gibert, Reig i Trillas (Tallers d'enquadernació).

—Del «Café Naguabo».

—De l'«Impremta Elzeviriana».

—De la Casa Enric Argimón (Aduanes i Transports).

—De l'Impremta R. Tobella.

—Del Taller Electro-Mecànic «Motores Vellino».

—Dels Tallers d'Arts Gràfiques «Enrich i C.^a».

—De la Casa Fradera i Butsems—Ciments i calcs hidràulica Porland.

—De la fàbrica de calçat «Lo Increible».

—De la «Llibreria Cervantes», de Ricard Veloso (Habana).

—De la fàbrica de Caixes de Cartró, de Francisco Sans.

—I de la Companyia «Mutua General de Seguros».

A tots, grans mercès.

NOTES DE CASA

De l'«Orfeó Gracienc» rebérem en son dia una invitació per al Concert dedicat als socis, que tingué lloc el 31 del passat desembre i que fou un èxit.

—Se'ns suplica l'inserció del següent solt:

«Primer Saló d'Humoristes, a Barcelona.—Se recorda als dibuixants caricaturistes que les obres deuen entregar-se del 10 al 15 del present, de 10 a 12 del matí, en la «Sala Mozart», Canuda, 31.

S'adverteix que, havent-se d'inaugurar el saló dintre el mes de gener, aqueix plaç d'entrega no's prorrogarà.»

UN SANT QUE ESTÀ BÉ DE SUBSISTENCIES

—Vos ral, que amb el porc podeu anar tirant una temporada!...

S'ha rebut la trista nova de que aquella gentilíssima actriu polonesa, la Chaplinska (creiem que s'escriu així), que feu les delícies del nostre públic la primera vegada que vingué la companyia Caramba, ha mort a París.

La nova és de les que entristeixen a tot-hom. Perquè era una criatura alegre i simpàtica.

Alguns senyors de l'aristocràcia, no atrevint-se a dur un *dol visible*, se posaran samarreta negra.

No en treurem l'aigua clara d'això de l'Ajuntament.

Els uns, blanc; els altres, negre; els de més enllà, blau. Un Arc de Sant Martí... amb molts porcs que l'estàn esperant.

Ve't-aquí que la política barcelonina ve a donar la raó an en Casas-Carbó. Qui ho havia de dir!

Com que no va sortir regidor i sembla que la política municipal s'embolica molt, i, àdhuc, pot-ser acabarà malament, l'home, lliure de tot perill, diu, fregant-se les mans:

—Ara va bé, ara!

En el darrer número, dedicat, com vostès saben, a la Rambla, amb molt èxit—mal ens està el dir-ho—en la guia de les estacions de fer beguda, feta per un aficionat molt competent en la matèria, sols se sofrí un petit oblit: el del «Café del Océano».

Fem aquesta aclaració per a deixar les coses en son lloc i sense tenir la pretensió de descobrir el Mediterrani.

Recordaran que fa unes setmanes cridàvem, des d'aquí, l'atenció dels llegidors, i més especialment dels comedians i empresaris, respecte al cas de l'actor Parreño.

Demà comença aquest una curta serie de funcions al «Sorrano», prenent comiat artístic del públic de Barcelona.

Mai ens cansàrem de recomanar al públic l'assistència an aquestes funcions. La vida d'en Parreño, dedicada amb tot entusiasme a l'activitat escènica, mereix al menys una cordial recompensa.

Quan en Montero ingressà a la companyia Borràs-Bàrcena, molts dels seus admiradors que'l coneixen a fons, digueren: «Això és lo séu!»

Ara en Montero torna al Paralelo i a les revistes i sarçuelles, i molts dels seus admiradors que'l coneixen a fons, diuen: «Això és lo séu!»

Definitivament, tots tenen raó. En Montero els hi dona. Perquè, d'ell, pot ben dir-se: «Tot és lo séu!»

—Es veritat que avui fa un fret que pela?

—No tant; posem-ho a mitja pela.

La Societat d'Atracció de Forasters és un altre element dels que's proposen que aquest any el Carnestoltes barceloní sigui brillantíssim. Es un noble desig, plè de bona voluntat i que mereix tota la simpatia.

Creiem que no li faltaràn elements que aprofitar per al major esplendor de les festes.

Precisament entre'ls polítics se podria fer una bona comparseria de disfreses. Amb l'aventatge de que quedarien molt naturals.

Figurin-se l'*Emiliano Iglesias d'arrepentido* i en Corominas de *casto José*, i aixís altres i altres...

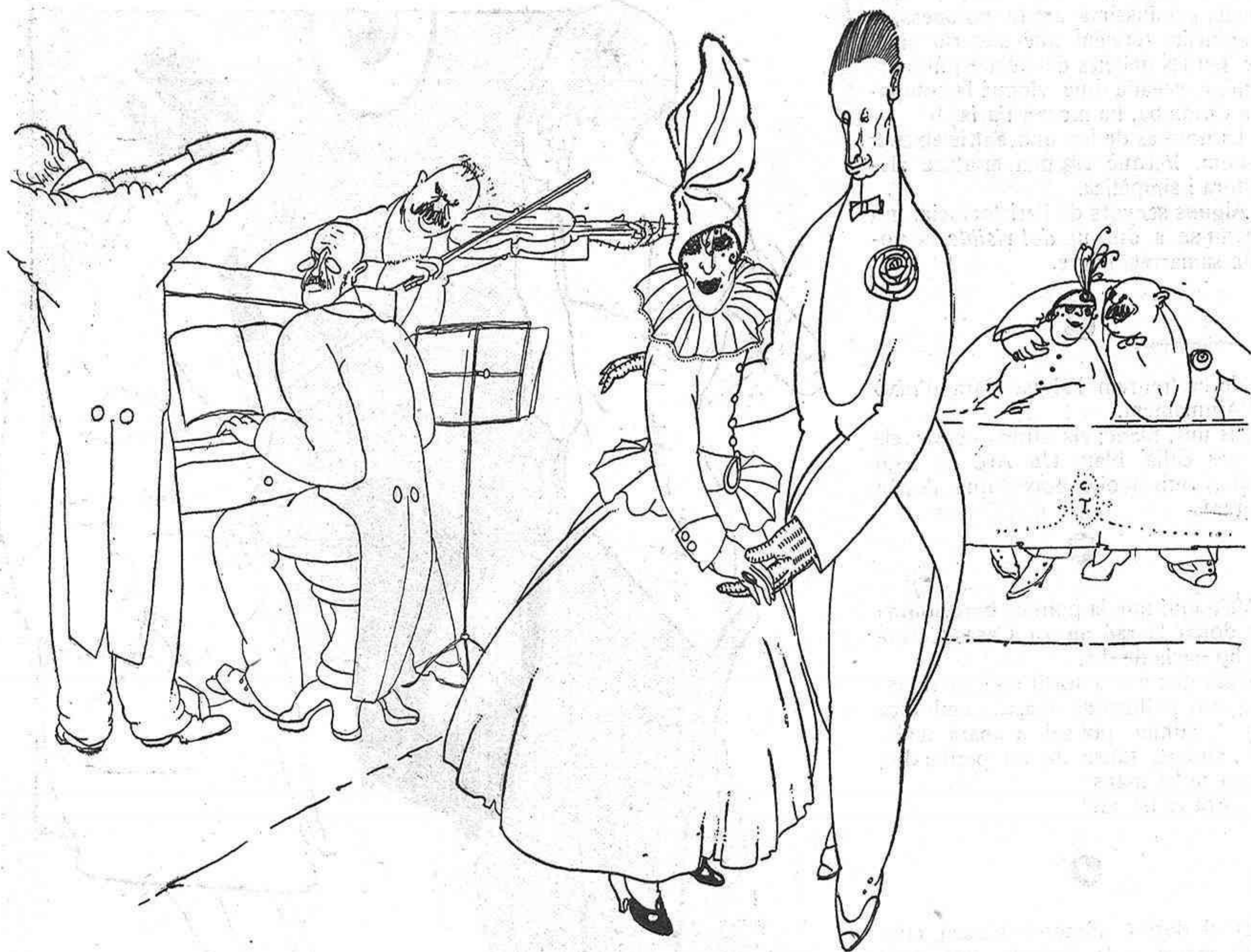
Fa l'idea?

Doncs ja ho saben!

En el terme de vuit mesos, els nostres music-halls han pagat al govern, amb caràcter de multa, la friolera de 16 mil i pico de pessetes.

Arri poc o molt!

Mai ens podiem imaginar que l'immoralitat dongués tants quartos.

EL NÚMERO MUSICAL

—Ai, canto amb una por!... No sé com ne sortirem d'aquest concert.
—No s'hi amolni, dòna, que és de beneficència.

Vet-aquí perquè els nostres governants l'exploten tant. I la manera d'explotar-la es veu que és aqueixa: primer arronça i després estira; primer llibertat d'ensenyança; després vinguem multes.

Per a confirmar allò de que en els pots petits hi ha la bona confitura, el mestre Xalabarder acaba de donar a llum una jalea exquisida en forma de *paso doble torero*, que's titula *Naguabo*.

Com de costum, havem donat la peça al nostre veí, l'aprenent de pianista, per a que'ns dongués la seva opinió; i aquesta no ha pogut ésser més favorable.

El *Naguabo* del senyor Xalabarder fa olor de cafè torrat i té harmonies de palmera vincladiça.

Ja'ns ho sabrà dir quan el sentin a la Plaça de Toros Monumental.

Gelosies conjugals:

—Mariagna, tu m'enganyes!
—No, home, no.
—Tu m'enganyes, Mariagna!
—Tornem-hi!... Que no veus que si t'enganyés jo seria la primera de sapiguer-ho?...

Solucions als trenca-caps del número 1921

Al Anagrama: *Aprèta-Taparé*.

A les Mudances: I. *Marta-morta*.—II. *Tos, tastis, tes, tus*.

TRENCA-CAPS

XARADES

I

La primera és animal;
parentiu és la segona,
i veuràs que ma *Total*
tot seguit nom d'home dóna.

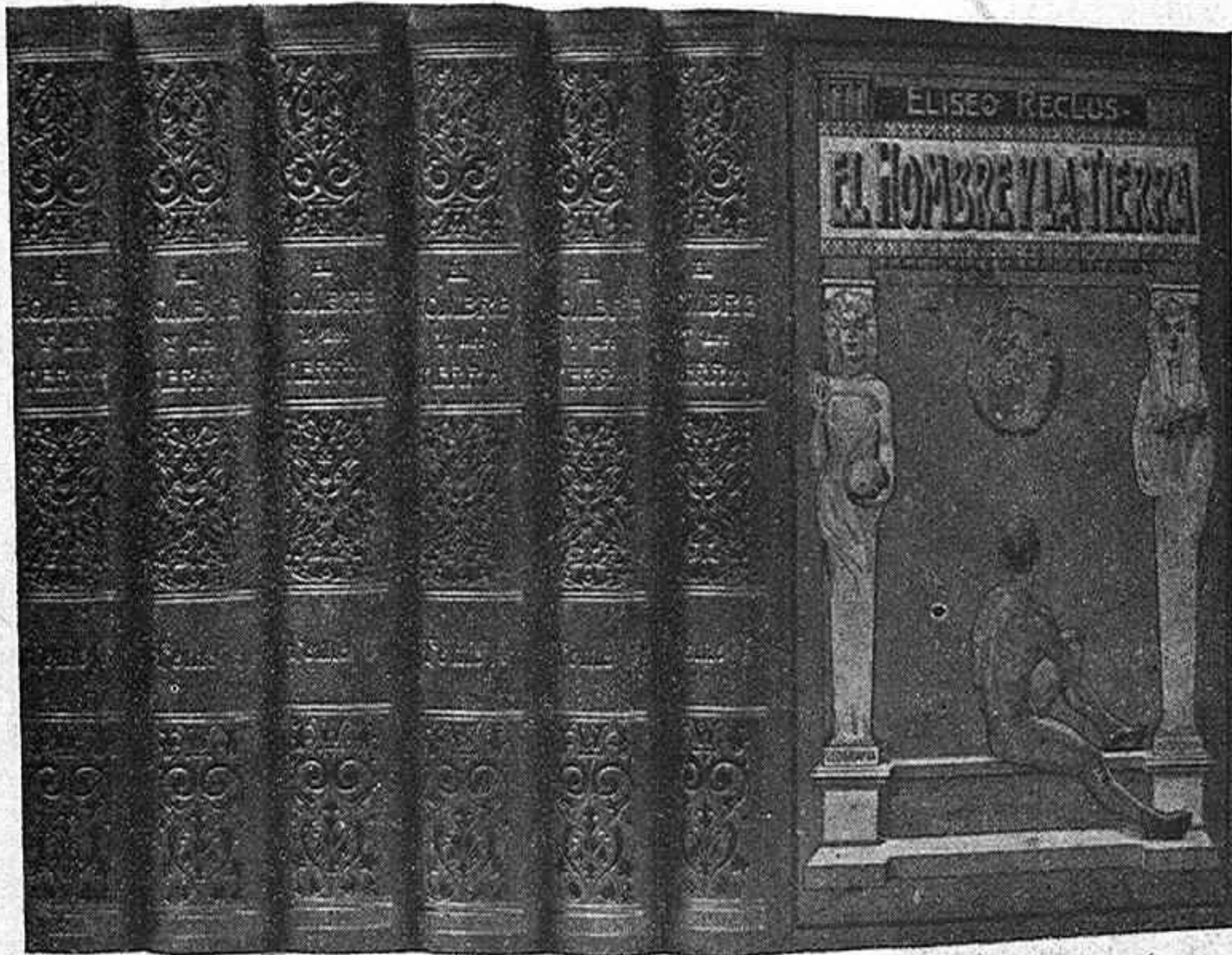
J. Aubert i Manent

II

Pago dos a mossèn Tot
d'un camp, un hort i una vinya;
quedant-me-li el ters del *hu*
ho tindrè tota la vida.

V. D.

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2
TELÉFONO 4115

ELÍSEO RECLUS
**EL HOMBRE
Y LA TIERRA**

Versión española de
ANSELMO LORENZO
bajo la dirección de
ODÓN DE BUEN

Seis tomos tela Ptas. 120

JOHN DEWEY

**LA ESCUELA
Y
LA SOCIEDAD**

Un tomo tela

Pesetas 3

Obra nova

**El Cristianisme
com a negació
per A. MERCADER**

Un tomo

Pesetas 2'50

Cuentos infantiles ilustrados

Primera serie: Ptas. 0'50

Segunda serie: Ptas. 0'50

LOS GRANDES PENSADORES

VICTOR HUGO.—Páginas escogidas	Pesetas 0'50
F. PI Y MARGALL.—Las clases jornaleras	» 0'50
VOLTAIRE.—Miscelánea filosófica	» 0'50
P. J. PROUDHON.—La propiedad	» 0'50

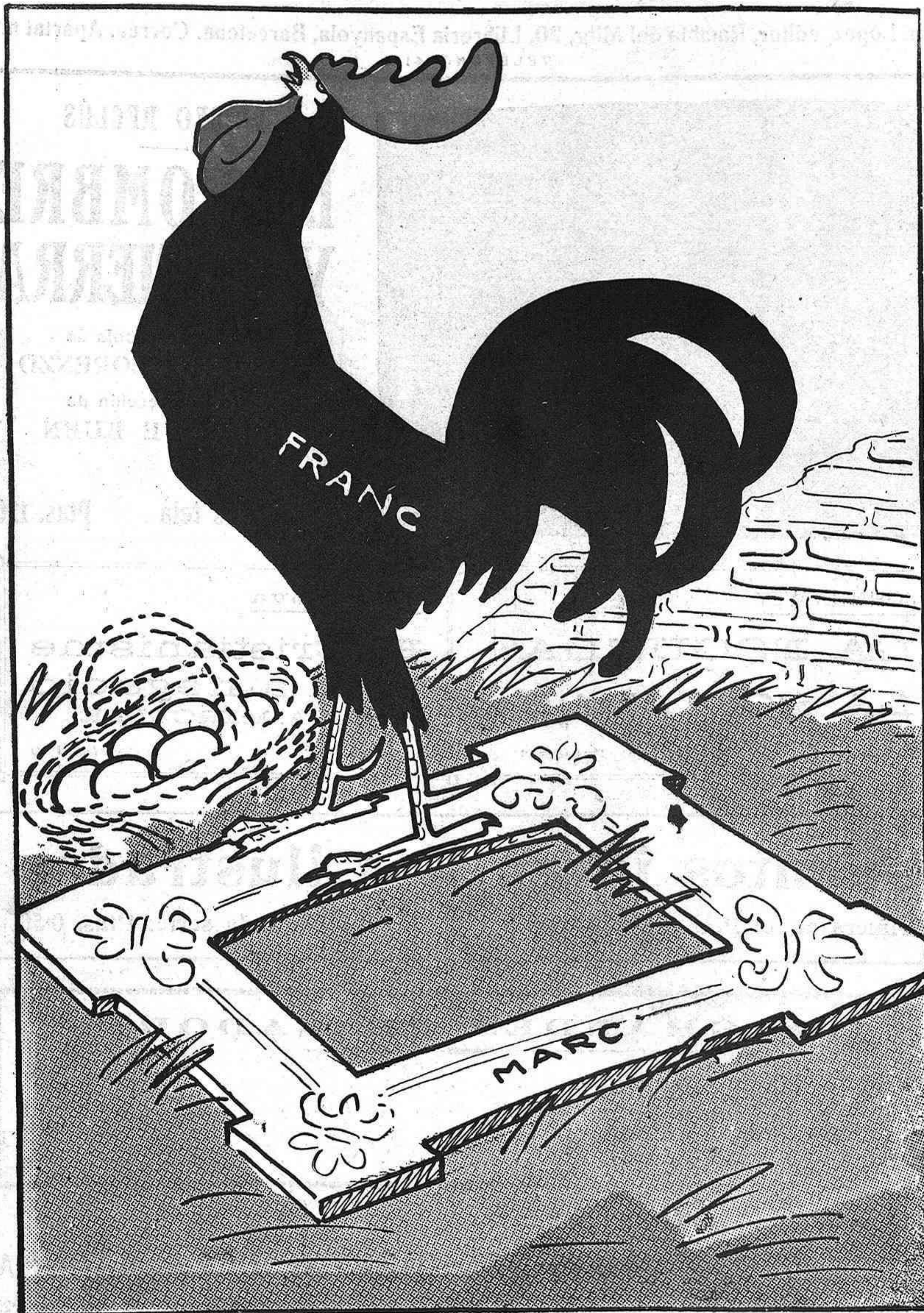
EDICIÓN CENTENARIO

EL INGENIOSO HIDALGO DON QUIJOTE DE LA MANCHA

Un tomo en cartóné: Ptas. 1

Encuadernado en tela: Ptas. 1'25

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos si no's remet, además, un ral pera certíficat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

LA GUERRA MONETARIA

Estat actual dels dos bel·ligerants més poderosos.